

Türkiye - Romanya arasında akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının tasdiki hakkında kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisat encümenleri mazbataları (1/748)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayn : 6/234

16 . I . 1942

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Romanya arasında 12 . XII . 1941 tarihinde akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 . I . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası, esbabı mucibesi ve iliği protokol ve mektuplarla birlikte sunulmuştur.

3970 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden bahsi geçen anlaşma ve merbutlarının İcra Vekilleri Heyetince tasdiki kabul edilmiş olduğunu arz ederim.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâiyhası

Romanya ile 12 ilkkânun 1941 tarihinde aktedilen Ticaret ve Tediye Anlaşmaları yüksek tasviplerine arz olunur.

Bu Ticaret ve Tediye Anlaşmaları 26 eylül 1940 tarihinde imza edilip hükmü 31 ilkkânun 1941 de bitecek olan Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının yerine kaim olmaktadır. Eski Ticaret Anlaşmasında munhasıran petrol ve pamuğun birbiriyle takas edilmesi ve Türkiye menşeli debağat maddeleri ile balık yağı ve Romanya menşeli sellüloz ve kâğıtlar bedelinin serbest dövizle ödenerek diğer bileümle emtianın kliring çerçevesi dahilinde mübadelesi derpiş edilmişken bu defa petrolün, pamuktan başka bakır, debağat maddeleri, tiftik, zeytinyağı, kreozot ve balıkyağı ile takası Romenlere kabul ettirilmiş ve ayrıca B ve C listeleri namı altında iki tarafın muayyen bazı maddelerinin biri biriyle karşılaştırılması esası konulmuştur. Petrol ile buna tekabül eden Türk menşeli maddeler bedellerinin dövizle tediyesi ve diğer emtianın kliring yolundan tesviyesi hususunda mutabık kalmıştır.

Listelerin tanziminde iki taraf mübadelelerinin tevazünü esas olarak alınmış olmakla beraber Romanya'daki kliring hesabımızda mevcut matlubatımızın eşya mubayaası suretiyle tasfiyesine imkân bırakmak üzere Romanya'dan Türkiye'ye gönderilecek emtiaya ait kontenjanlar muayyen nisbetler dahilinde yüksek tutulmuştur.

İki taraf mübadelelerinin mevcut listelerde tesbit edilen miktarları tecavüz edebilmesi imkânı da derpiş olunarak bu listedeki kontenjanların icabihale göre tezyit olunabileceği veya yeni kontenjanlar verilebileceği hakkında Anlaşmaya bir madde konulmuştur.

Ayrıca ticari mübadelelerin gidişini kontrol etmek ve muvazenenin bozulmağa başladığı ahvalde alınması lüzumlu tedbirleri iki taraf Hükûmetine teklif eylemek üzere bir de muhtelit komisyon teşkili derpiş edilmiştir. Bundan gayri mübadelelerin bir taraf aleyhine muayyen bir haddi tecavüz

eden aktivite göstermesi halinde alâkadar tarafın icabeden tedbirleri alabileceği de tasrih olunmuştur.

Anlaşmaya bağlı listelerde derpiş olunmayan bazı emtianın muayyen diğer bazı emtia mukabilinde mübadele edilebilmesi ve iptidai maddesi memleketimizden gönderilmek şartıyla Romen fabrikalarında bazı snai maddeler inal ettirilmesi imkânı da derpiş edilmiştir.

Tediye Anlaşması geçen sene olduğu gibi kliring esasına dayanmaktadır. Yalnız, yukarıda arz edildiği vechile, petrol ve bu maddeye mukabil tarafımızdan verilecek emtia kliringden istisna edilmişlerdir. Tediyelelerin âzami kolaylıkla ierasını ve kliring hesabına yapılacak peşin tevdiatı teskil hususunda hükümler konulmuştur. Ayrıca, iki taraf seyyahlarının ve nakil vasıtalarının yapacakları masrafların kliringden tesviyesini temin edecek hükümler de derpiş edilmiştir. Bundan gayri, Anlaşmanın akti sırasında Romanya'daki kliring hesabımızda mevcut görünen bakiyenin kolaylıkla eritilebilmesini temin için bazı hususi hükümler de konulmuştur.

Hükümleri yukarıda şerh ve izah olunan Anlaşmalar bugünkü şartlar içinde menfaatlerimizi en uygun bir şekilde temin edecek mahiyette bulduklarından kabul ve tasdikleri Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Esas No. 1/748

Karar No. 8

3 . IV . 1942

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Romanya arasında 12 ilkkânun 1941 tarihinde akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının tasdiki hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 5 . I . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası mucip sebepleri ve ilişik protokol ve mektuplarla birlikte Encümenimize havale buyurulmakla tetkik ve müzakere olundu.

Mucip sebepler lâyihasında da izah edildiği gibi, bu Ticaret ve Tediye Anlaşmaları 26 Eylül 1940 tarihinde imza edilip hükmü 31 ilkkânun 1941 de bitmiş olan Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının yerine kaim olmaktadır. Encümenimiz bu Anlaşmaları bu günkü şartlar için-

de menfaatlerimizi en uygun şekilde temin edecek mahiyette gördüğünden, kanun lâyihasını aynen kabul etmiştir.

Havalesi vechile İktisat encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Hariciye En. Reisi	M. M.	Kâtip
Konya	İstanbul	Tokad
<i>M. Göker</i>	<i>A. Ş. Esmer</i>	
Diyarbakır	Elâzığ	Erzurum
<i>Zeki M. Alsan</i>	<i>F. A. Aykaç</i>	<i>P. Demirhan</i>
Gümüşane	Manisa	
<i>Edib Tör</i>	<i>II. Bayur</i>	
Tekirdağ		
<i>Yahya Kemal Beyath</i>		

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisat encümeni
Esas No 1/748
Karar No. 26

10. IV 1942

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Romanya arasında 12. XII. 1941 tarihinde akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının tasdikı hakkında Hariciye vekâleti tarafından hazırlanan ve İcra Vekiller Heyetince 5. I. 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesi ve ilişik protokol ve mektupları ve Hariciye encümeni mazbatasıyla birlikte encümemimize tevdi buyurulmuş olmakla Ticaret ve Hariciye vekâletleri mümessilleri hazır bulundukları halde tetkik ve mütalâa olundu.

Mucip sebeplerde ileri sürülen mütalâalara ve verilen şifahi izahlara göre 26 eylül 1940 tarihinde imza edilip hükmü 31. XII. 1941 tarihinde bitmiş olan Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının yerine kaim olmak üzere yapılmış olan işbu yeni anlaşmaların bugünkü şartlar içinde memleketimizin menfaatlerine uygun olduğu anlaşılmış ve bu itibarla kanun lâyihası encümemimiz-

ce de aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İktisat En. Reisi	M. M.	Kâtip
Giresun	Rize	Bilecik
<i>İ. Sabuncu</i>	<i>Fuad Sirmen</i>	<i>K. Gülek</i>
Afyon	Afyon	Ankara
<i>H. Erkan</i>	<i>İzzet Akosman</i>	<i>A. Ulus</i>
Ankara	Denizli	Diyarbakır
<i>M. Eriş</i>	<i>Tahir Berkay</i>	<i>V. N. Sünkitay</i>
Erzincan	Gaziantep	İçel
<i>S. Başotaç</i>	<i>Nuri Pazarbaşı</i>	<i>Dr. M. Berker</i>
İzmir	Kars	Kastamonu
<i>Benal Arıman</i>	<i>K. Arıklı</i>	<i>M. Celâl Bayar</i>
Konya	Konya	Sinob
<i>Kâzım Okay</i>	<i>H. Dikmen</i>	<i>Y. Kemal Tengirşenk</i>
Niğde		Zonguldak
<i>D. R. F. Talay</i>		<i>H. Karabacak</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Romanya arasında 12 ilkkânun 1941 tarihinde akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutlarının tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye ile Romanya arasında 12 ilkkânun 1941 tarihinde akit ve imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarıyla merbutları kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur. 5. I. 1942

Bş. V. Ad. V. M. M. V.
Dr. R. Saydam H. Menemencioğlu A. R. Artunkal

Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>Fayık Öztrak</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Yücel</i>	<i>A. F. Cebesoy</i>	<i>Sırrı Day</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>R. Karadeniz</i>	<i>Muhlis Erkmen</i>
Mü. V.		Ti. V.
<i>F. Engin</i>		<i>M. Ökmen</i>

TÜRKİYE İLE ROMANYA ARASINDA TİCARET ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Romanya Krallığı Hükûmeti, iki memleket, arasındaki ticari mübadeleleri inkişaf ettirmek arzusu ile mütehassis olarak aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Merbut A, B ve C listelerinde sayılan Türkiye menşeli emtia işbu Anlaşmanın mer'iyeti müddetince bu listelerde her madde için tahsis edilen kontenjanlar hududu dahilinde Romanya'ya ithal edilecektir.

Bu listelerde sayılan Romanya menşeli emtia işbu Anlaşmanın mer'iyeti müddetince mezkûr listelerde her madde için tahsis edilen kontenjanlar hududu dahilinde Türkiye'ye ithal edilecektir.

Yukarıda zikri geçen listelerin her birinde sayılan Türk ve Romen emtiası biribiriyile mübadele edilecektir.

Madde — 2.

İki Hükûmet, birinci maddede mezkûr listelerce gösterilen kontenjanlar hududu dahilinde, malların fiilen duhulü için lâzımgelen ithal müsaadelerini bilâ tevhür vermeyi taahhüt ederler.

Madde — 3.

İşbu Anlaşmanın mer'iyet mevkiine konmasından sonra sevkedilecek malların, iki memleket salâhiyettar makamâtı tarafından verilecek bir menşe şahadetnamesini haiz olmaları lâzımdır.

Kıymetleri 50 türk lirasını yahut 5250 ley'i tecavüz etmeyen emtia menşe şahadetnamesini haiz olma mecburiyetinden istisna edilecektir.

Madde — 4.

İki memleket arasında yapılan ticari mübadelattan mütevellit matlubat bugünkü tarihte imza edilen Türkiye - Romanya Tediye Anlaşması hükümlerine tevfikan tesviye olunacaktır.

Madde — 5.

İki memlekette birisinde A, B ve C listelerinde münderiç emtiadan başka malların da sürümü imkânı veya işbu listelerde münderiç malların satılması için daha büyük imkânlar tahassül ettiği takdirde, iki Hükûmet bu listelerin genişletilmesi veya bunlarda münderiç kontenjanların çoğaltılması zımında yapılacak talepleri hayırhahlıkla tetkik edeceklerdir.

Madde — 6.

Bugünkü tarihte imza edilen Anlaşmaların tatbikına mütedair bilûmum meseleleri hal ve fasletmek vazifesiyle mükellef bulunacak ve bilâhara tâyin edilecek olan iki Hükûmet mümessillerinden müteşekkil bir Türk - Romen muhtelit Komisyonu ihdas edilecektir.

Bu komisyon her defa icap ettikçe, komisyondaki muralhas heyetler reislerinden biri veya diğeri tarafından vâkı olacak talep tarihinden itibaren 15 günlük bir müddet içinde toplanacaktır.

Muhtelit Komisyon aynı zamanda iki memleket arasındaki emtia mübadelelerinin vaziyetini tetkik etmek ve geçen müddet zarfındaki ticari muamelâtın revişine, ticari müvazenelerin mütevazin olup olmadıklarını görmek üzere, nezaret eylemek vazifesiyle mükellef olacaktır. Mübadelelerin muvazenesi bozulmak alâmetleri gösterdiği takdirde komisyon bu muvazenenin tekrar teesüsü için alınması lâzım gelen tedbirleri Hükûmetlerin tasvibine arzeyecektir.

Aynı veçhile, komisyon, Türkiye ile Romanya arasındaki mübadelâtn hacmini tevsi için ahzı kendisince lüzumlu telâkki edilen tedbirleri teklif ediyebilecektir.

Hususi ahvalde, iki murahhas hayetin Reisleri, yapılacak teklifler hakkında muhabere yolundan anlaşabileceklerdir.

Madde — 7.

9 teğrinisani 1939 tarihinde imzalanmış olan Türk - Romen modus vivendisi işbu Anlaşmanın mer'iyet müddeti zarfında tatbik mevkiinde kalmakta devam edecektir.

Madde — 8.

İşbu Anlaşma, 1 sonkânun 1942 tarihinde mer'iyete girecek ve bu tarihten itibaren bir sene müddetle muteber olacaktır.

Ankara'da iki nüsha olarak, 12 ilkânun 1941 tarihinde tanzim edilmiştir.

M. C. Açıklan

Ion Christu

A - Listesi

Türk emtiası:

Rumen emtiası:

	Ton		Ton
Pamuk	5 000	Benzin	45 000
Bakır	1 000	Temizlenmiş gaz	33 000
Palamut hulâsası	1 000	Motorin	43 000
Palamut	2 500	Mazot	6 000
Tiftik	300		
Zeytinyağı	500		
Kreozot	300		
Balıkyığı	100		

B - Listesi

<i>Türk emtiyası:</i>	T. L.	<i>Romen emtiyası :</i>	T. L.
Pamuk ve üstüğü döküntüleri	300 000	Her nevi orman mahsulleri (yemiş sandığı imaline mahsus tahta, şeker sandığı imaline mahsus tahta, kibrit imaline mahsus ağaç, inşaat ke-restesi, ağaç kundura çivisi, kontr-plak tahtası, parke tahtası, ilâh)	1 500 000
İpek döküntüleri	100 000	Sellüloz	300 000
Paçavra	200 000		
Küçük hayvan derileri	300 000		
Kendir	400 000		
	<hr/>		<hr/>
	1 300 000		1 800 000
	<hr/>		<hr/>

C - Listesi

<i>Türk emtiyası:</i>	T. L.	<i>Romen emtiyası :</i>	T. L.
Zeytin	450 000	Kimyevi ve ispençiyari maddeler (soda, karbonat ve bikarbonat dö sudlar, karpit, kloridrik asit, klor, ilâh).	1 900 000
Tütün	450 000	Cam ve camerlık mamulâtı	1 000 000
Balık	600 000	Elektrik malzemesi, çini ve porse-len maddeler	100 000
Kuru ve yaş yemiş (fındık, kesta-ne, badem, fıstık, kuru üzüm, in-cir, hurda, portakal, mandalina ve saire gibi)	1 000 000	Sair emtia	700 000
Kitre	150 000		
Sair emtia	150 000		
	<hr/>		<hr/>
	2 800 000		3 700 000
	<hr/>		<hr/>

TÜRKİYE İLE ROMANYA ARASINDA TEDİYE ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Romanya Krallığı Hükûmeti iki memleket arasındaki ticari mübadelelerden mütevellit tediyeleri kolaylaştırmak arzusu ile aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Romanya menşeli malların bedeli, tediyesi meşrut meblâğın Türkiye C. Merkez bankasına yatırılması suretiyle tesviye olunacak ve mezkûr banka işbu meblâğı Romanya Millî bankası namına açılacak ve Türk lirası üzerinden yürüyecek olan faizsiz yeni bir câmi hesabın matlubuna kaydedecektir.

Şayet Türk borçlunun borcu Türk lirası veya Ley'den gayri bir para ile muharrer bulunuyorsa, tahvili tediye yapıldığı gün Türkiye C. Merkez bankası tarafından tatbik edilen resmî rayiç üzerinden yapılacaktır.

Madde — 2.

Türkiye menşeli malların bedeli, tediyesi meşrut meblâğın Romanya Millî bankasına yatırılması suretiyle tesviye olunacak ve mezkûr banka işbu meblâğı Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası namına açılacak ve Ley üzerinden yürüyecek olan faizsiz yeni bir câmi hesabın matlubuna kaydedecektir.

Şayet Romanyalı borçlunun borcu Ley veya Türk lirasından gayri bir para ile muharrer bulunuyorsa, tahvili tediye yapıldığı gün Romanya Millî bankası tarafından tatbik edilen resmî rayiç üzerinden yapılacaktır.

Madde — 3.

Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ve Romanya Millî bankası kendilerine yapılan teslimata ait tahsil ihbarnamelerini günü gününe birbirlerine gönderecekler ve birinci madde ile ikinci maddede derpiş olunan hesaplardaki mevcudatın mahsubuna tevessül edeceklerdir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasının tahsil ihbarnameleri meblâğı Türk lirası olarak, Romanya Millî bankasının tahsil ihbarnameleri meblâğı Ley olarak göstereceklerdir. Bundan başka tahsil ihbarnameleri alacaklılara ait meblâğın tediyesini mümkün kılmak için muktazi bütün meşruhatı ihtiva edeceklerdir.

Bir alacak Türk lirası veya Ley'den gayri bir para ile muharrer bulunduğu takdirde bu meblâğ dahi yukarıda mevzu bahis ihbarnamelerde gösterilmiş bulunacaktır.

Mukabil hesabata matlup bakiyesi mevcut oldukça, tahsil ihbarnameleri tediye emri şeklinde te-lâkki edilecektir.

Madde — 4.

Alacaklılara tediye Türkiye'de, Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ve Romanya'da Romanya Millî bankası tarafından her memleketin Millî parası üzerinden ve birinci ve ikinci maddelerde derpiş edilen hesapların zimmetiyle ve teslimatın tarih sırasını takip etmek suretiyle ifa olunacaktır.

Madde — 5.

Akit iki memlekette biri menşeli olup diğer tarafın arazisinde kurulmuş sergi ve panayır-larda teşhir edilen veya satılan malların bedeli, bu mahsulâtın ithaline ve satışına panayır ve sergi-lerin kurulduğu memleket kanunlarına müsaade edilmiş olmak şartıyla kliring yolundan ve teslimatın tarih sırasına tabi olmaksızın tesviye olunacaktır.

Madde — 6.

İki Hükûmetten her biri bütün tediye vecibelerini bu Anlaşma hükümlerine göre ifa eylemeğe ithalâter ve ihracatçıları mecbur kılmak için kendi tarafından alınması lâzûngelen bütün tedbirleri ittihaz edecektir.

Madde — 7.

İki memleket arasında yapılan ticari mübadelelerden mütevellit olup Romanyalı ihracatçıların Türkiye'deki mümessillerine borçlu buldukları masraf ve komisyonlar ve gene Türkiye'li ihracatçıların Romanya'daki mümessillerine borçlu buldukları masraf ve komisyonlar teamüle uygun ve iktisaden muhik olmak şartıyla kliring yoluyla tesviye edileceklerdir.

Madde — 8.

Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası ve Romanya Millî bankası işbu Anlaşmanın muntazaman işlemlerini temin için icabeden teknik usuller hakkında aralarında mutabakat temin edeceklerdir.

Madde — 9.

Şurası mukarrerdir ki, işbu Tediye Anlaşmasının ticari mübadelelere ait hükümleri yalnız iki memlekettten biri menşeli olup diğer memlekette dahilî istihlâke tahsis edilmiş ve vergi ve resimleri ödenmiş olarak diğer memlekete bilfiil ithal edilmiş bulunan mallara aittir.

İşbu Anlaşmanın hükümleri transit ticaretine tatbik olunmaz.

Madde — 10.

İşbu Anlaşmanın inkızasında, diğer memleket nezdinde lehine bir bakiye kalmış olan memleketin ithalâterları bu bakiye itfa olununcaya kadar ithalât bedellerini işbu Anlaşma hükümlerine tevfikân tesviyeye devam edeceklerdir. Kezalik kredi ile ithal edilmiş bulunan mal bedelleri de işbu Anlaşma hükümlerine tevfikân tesviyeye devam olunacaklardır.

Borçlu Taraf yukarıda mevzuubahis ithalâter mümkün kılmak için, bu günkü tarihli Ticaret Anlaşmasına merbut B ve C listelerinde, lüzumlu munzam kontenjanların itasına müsaade edecektir.

Madde — 11.

İşbu Anlaşma bu günkü tarihle imzalanan Ticaret Anlaşmasının lâyenfek bir cüzünü teşkil edecek ve aynı müddetle mer'î olacaktır.

İşbu Anlaşma 1 ikinci kânun 1942 tarihinde me'riyete girecektir.

Ankara'da fransızca, iki nüsha olarak, 12 birincikânun 1941 tarihinde tanzim edilmiştir.

M. C. Açıkalin

Ion Christu